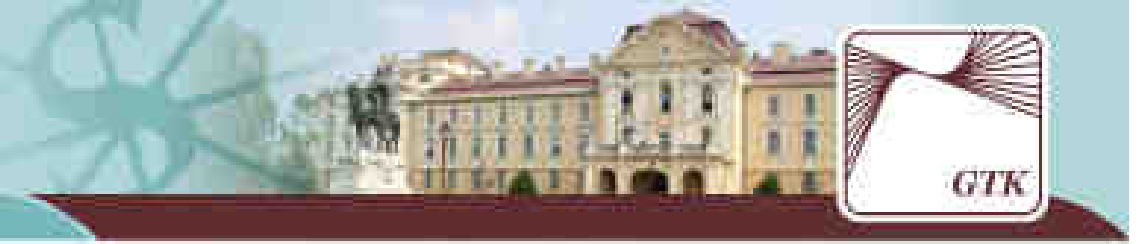
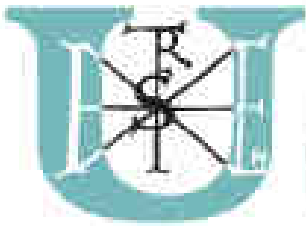

Területi különbségek kialakulásának főbb összefüggései

*„A siker fenntartásáért nap, mint nap meg kell küzdeni –
csak a hanyatlás megy magától...”*

(Enyedi, 1998)

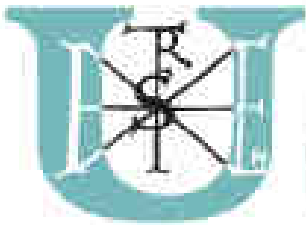
Dr. Káposzta József

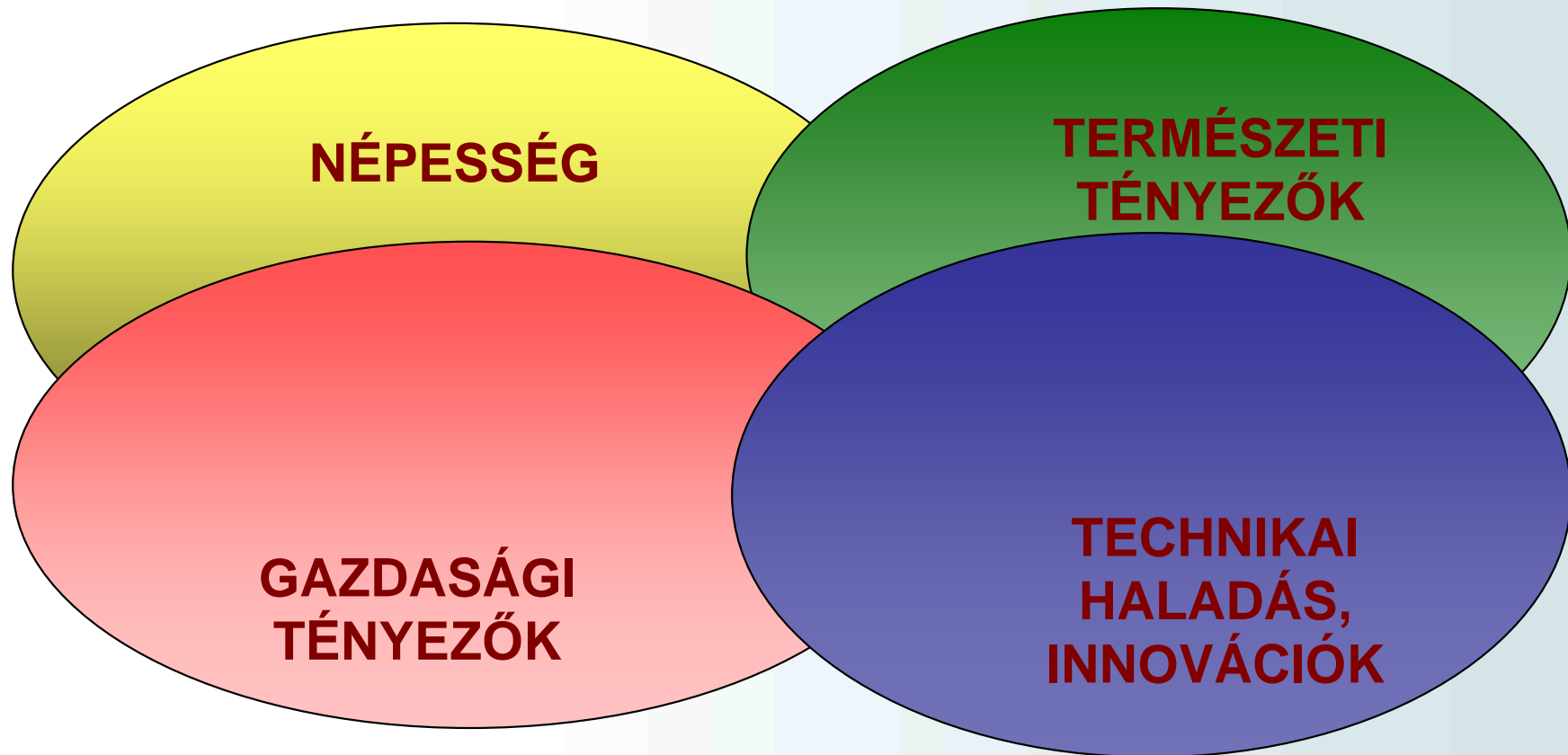
A TERÜLETI KÜLÖNBSÉG TEOLÓGIAI ESZMEFUTTATÁSA

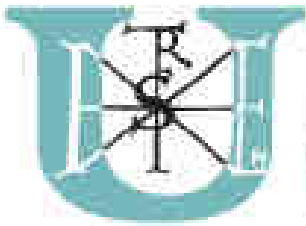
A **mennyország** az, ahol az angolok a rendőrök, a franciák a szakácsok, a németek a technikusok, az olaszok a szeretők és az egészszet a svájciak szervezik.

A **pokol** az, ahol a németek a rendőrök, az angolok a szakácsok, a franciák a technikusok, a svájciak a szeretők és az egészszet az olaszok szervezik.

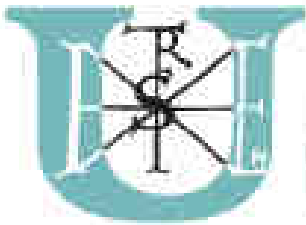
A TÉNYEZŐELLÁTOTSÁG szerepe a területi különbségek kialakulásában

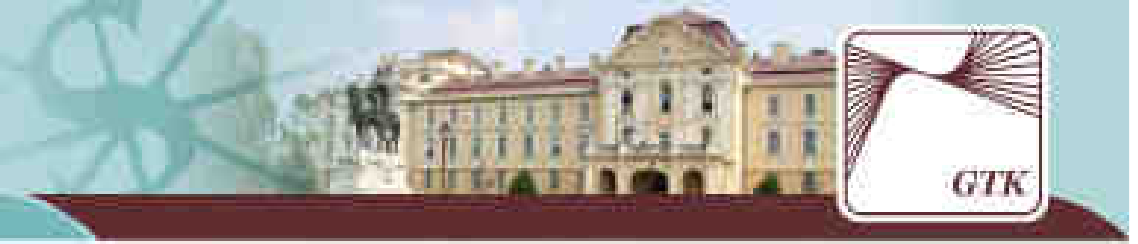
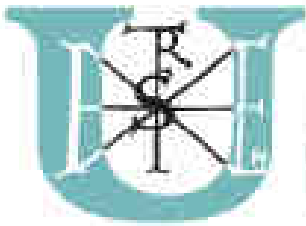
A világgazdaság változási trendje

- A Föld lakosságának robbanásszerű növekedése
- Kimerülőben a korábbi növekedési források
- A termelőtőke hozamai visszaestek
- Mérséklődött a beruházási kedv
- Átfogó globális pénzügyi válság
- Környezeti problémák előtérbe kerülése
- Tradicionális termelési bázisok válsága
- Az elmúlt évek növekedése hatására megváltozott a szükségleti skála

A területi különbségek alapvető okai

- a **természeti erőforrásokkal való ellátottságból eredő** előnyök – bizonyos termelési tényezők nem tökéletes mobilitása, helyhez kötöttsége
- a térbeli **koncentrálódás** gazdaságossága – az erőforrások nem tökéletes oszthatósága
- a **közlekedés, szállítás, logisztika és kommunikáció költségei** – a javak és szolgáltatások nem tökéletes mobilitása miatt, hatással van a nyereségre

Alapvető kérdés:

A világ gazdasági növekedése során

növekednek vagy csökkennek

a területi egyenlőtlenségek?

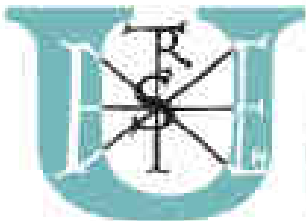
Újjászerveződő regionális specializáció

Fejlett centrumtérsegek	Kevésbé fejlett régiók (periféria, félperiféria)
<p><i>tartós, magasrendű vállalati versenyelőnyök</i></p> <ul style="list-style-type: none">- tudástőke: ismeretek, motivációk, személyi és intézményi tapasztalatok- kapcsolati tőke: lehetőség az üzleti partnerek és intézmények (pl.: kutatóközpontok, egyetemek) lokális kooperációjára, ezáltal az innovációk gyors kidolgozására- társadalmi tőke: munkafegyelem, megbízhatóság, bizalom, együttműködési készség stb.- „nem tárgyi” javak: szabadalmak, védjegyek, szervezeti kultúra, hírnév	<p><i>alacsonyrendű versenyelőnyök</i></p> <ul style="list-style-type: none">- a termelési tényezők alacsony költségei
<p><i>vállalati tevékenységek</i> nagyobb hozzáadott értéket nyújtó szellemi tevékenységek (pl.: menedzsment, stratégiai, pénzügyi döntéshozó, K+F intézmények) KONCENTRÁCIÓ</p>	<p><i>vállalati tevékenységek</i> alacsony jövedelmezőségű, könnyen helyettesíthető, sztenderdizálható termelő és kiszolgáló tevékenységek (pl.: gyártás, összeszerelés, értékesítés, szervizelés) DEKONCENTRÁCIÓ</p>

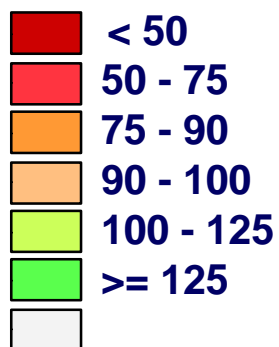
A globális-lokális paradoxon főbb jellemzői

forrás: Lengyel-Rechnitzer, p.65.

GLOBÁLIS	LOKÁLIS
erősödő globális piaci verseny globális vállalati versenystratégiák	alig változó területi különbségek
globálissá vált a termelési tényezők (munkaerő, nyersanyagok) piaca is	a vállalati tartós versenyelőnyök forrása a <i>hazai bázisban</i> koncentrálódik
az új ismeretek és technológiák globálisan terjednek (azonos időben, távolságtól függetlenül)	vállalati kulcsrészlegek, innovációs kapacitás: néhány centrumtérseggben termelő és kiszolgáló részlegek: a perifériákon, félperifériákon
globális verseny és piac bárhonnan-bármit-bárhonnan-bárhová	↔ új regionális / lokális specializáció ↔ a tartós versenyelőnyök forrásai lokálisak

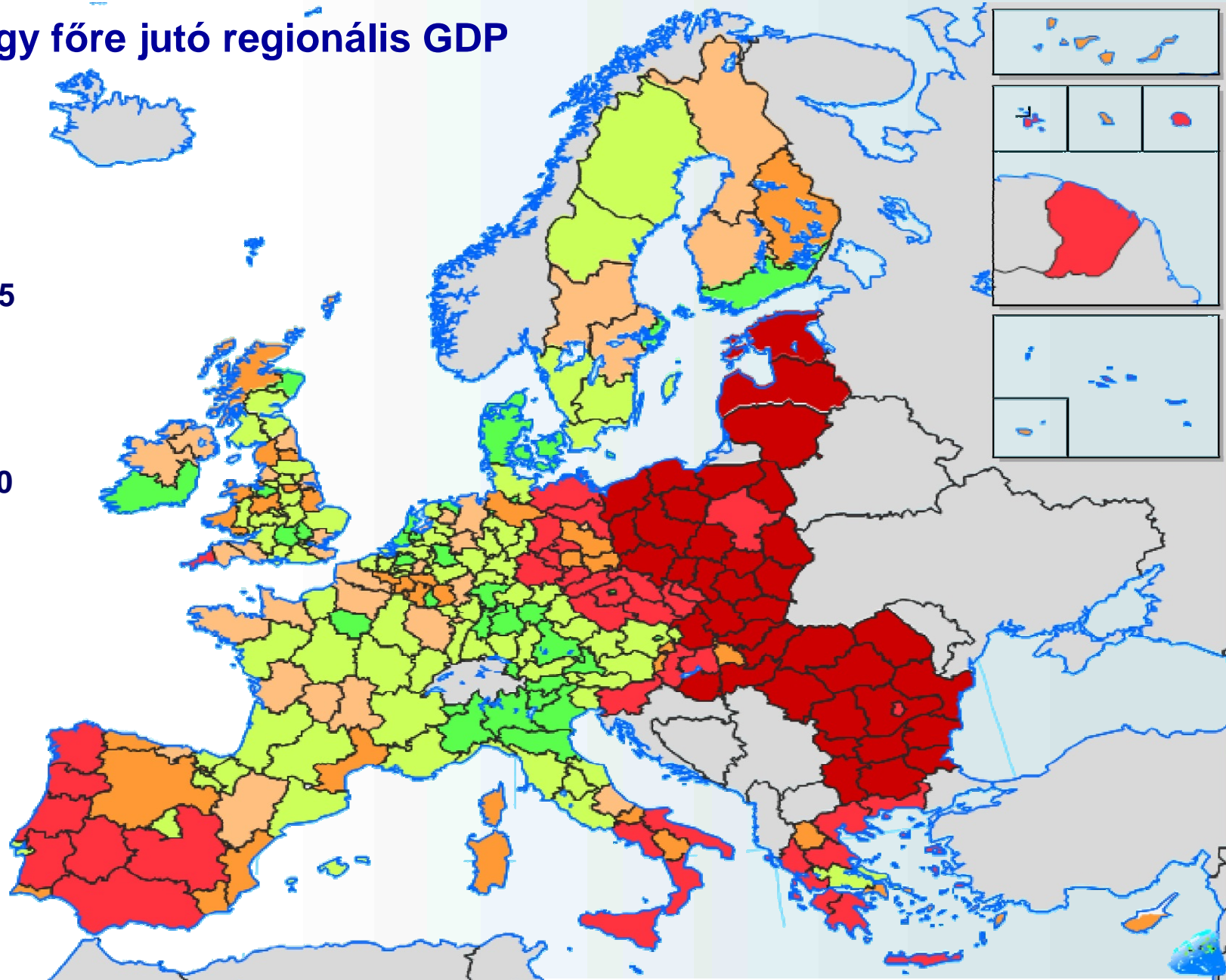

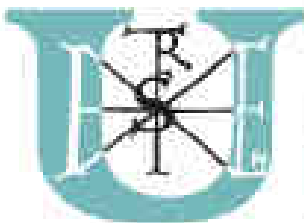
Egy főre jutó regionális GDP

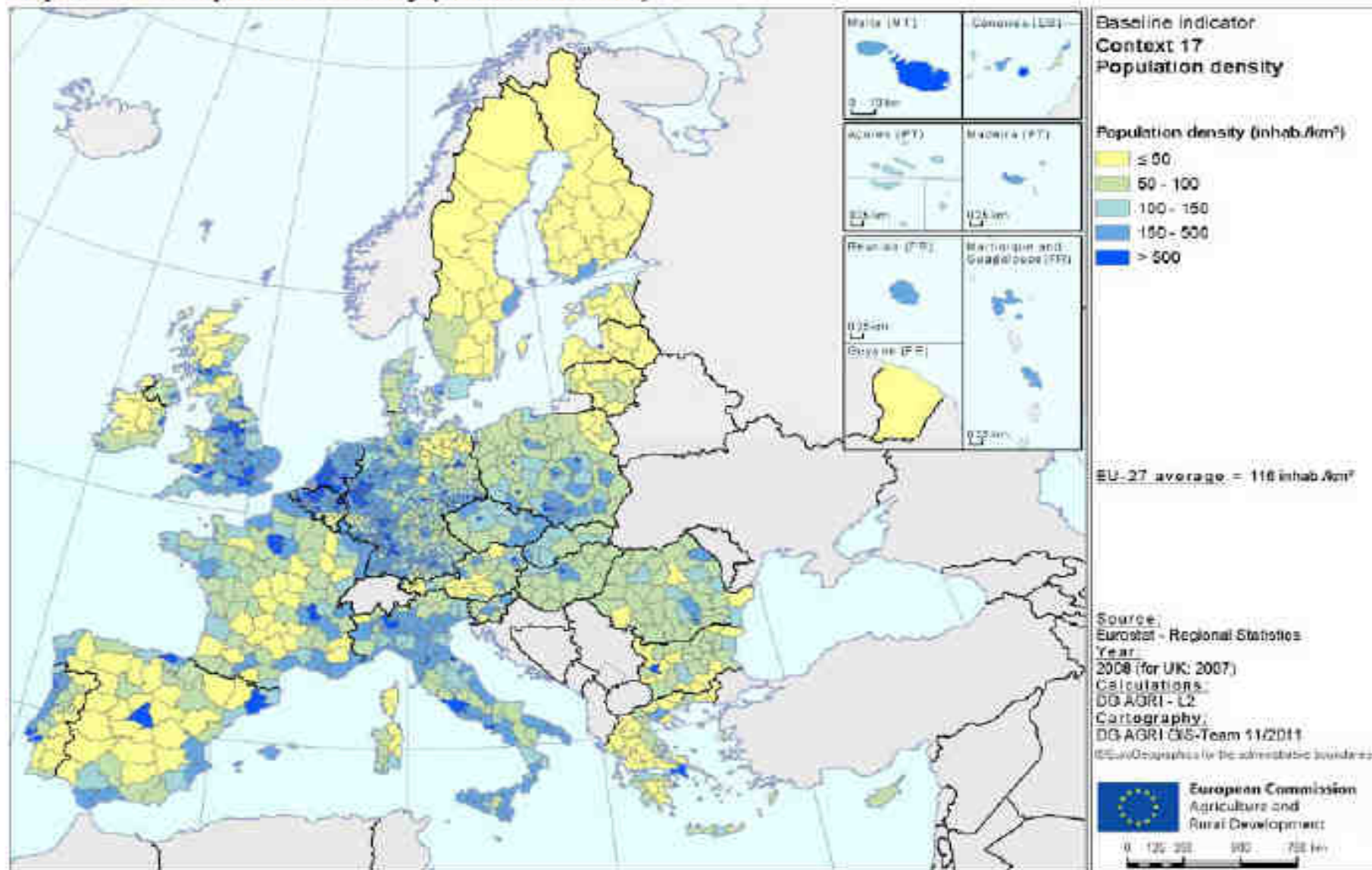
Mutató
EU27 = 100

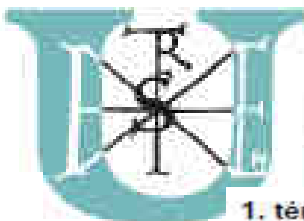
Forrás: Eurostat

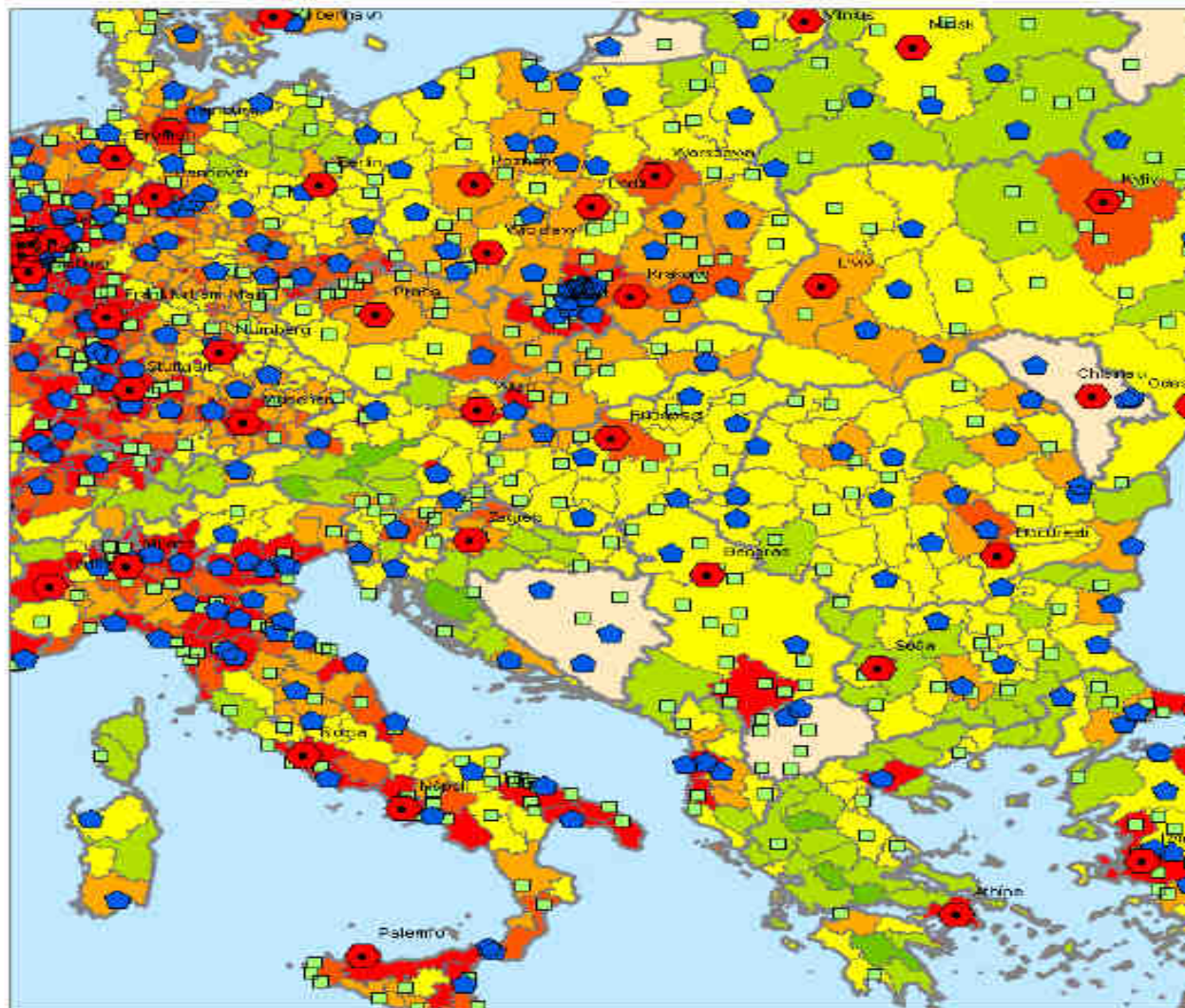

Map 3.2.1-1 - Population density (inhabitants/km²)

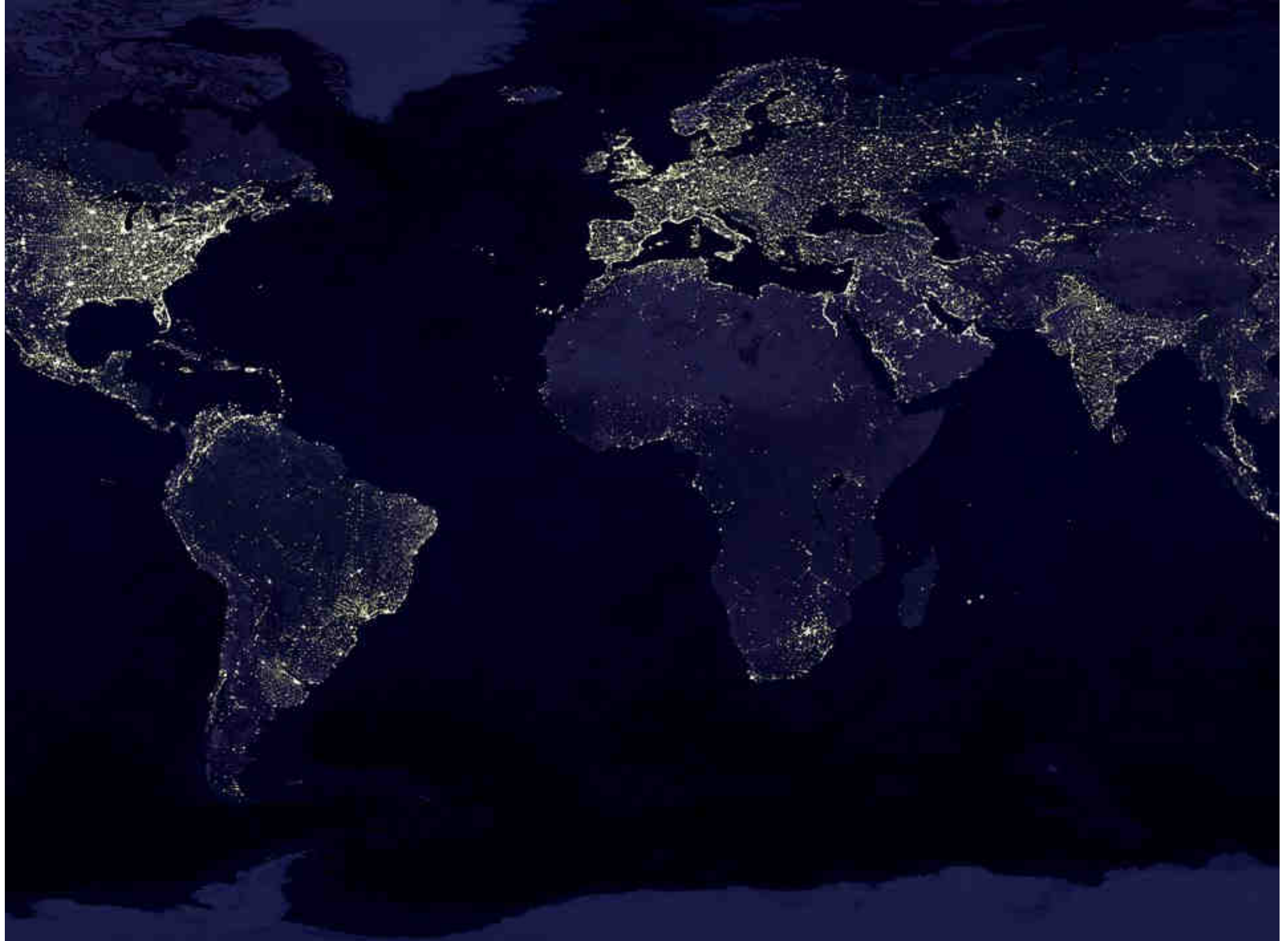

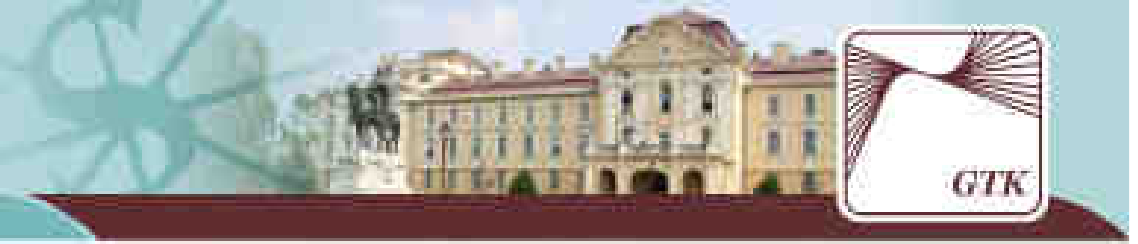
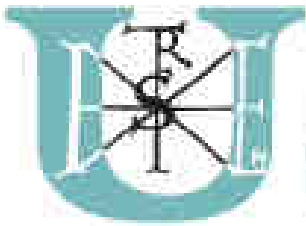
1. térkép: Közép-Európa településhálózata

Jelmagyarázat

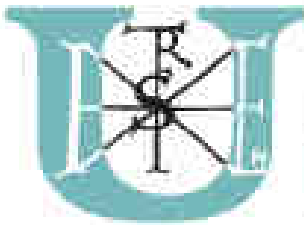
Városok	Népsűrűség fő/km ²	
> 500,000	51 - 100	
100,001 - 500,000	101 - 150	
50,001 - 100,000	151 - 200	
	201 - 20840	
	n.a.	
	2 - 25	
	26 - 50	

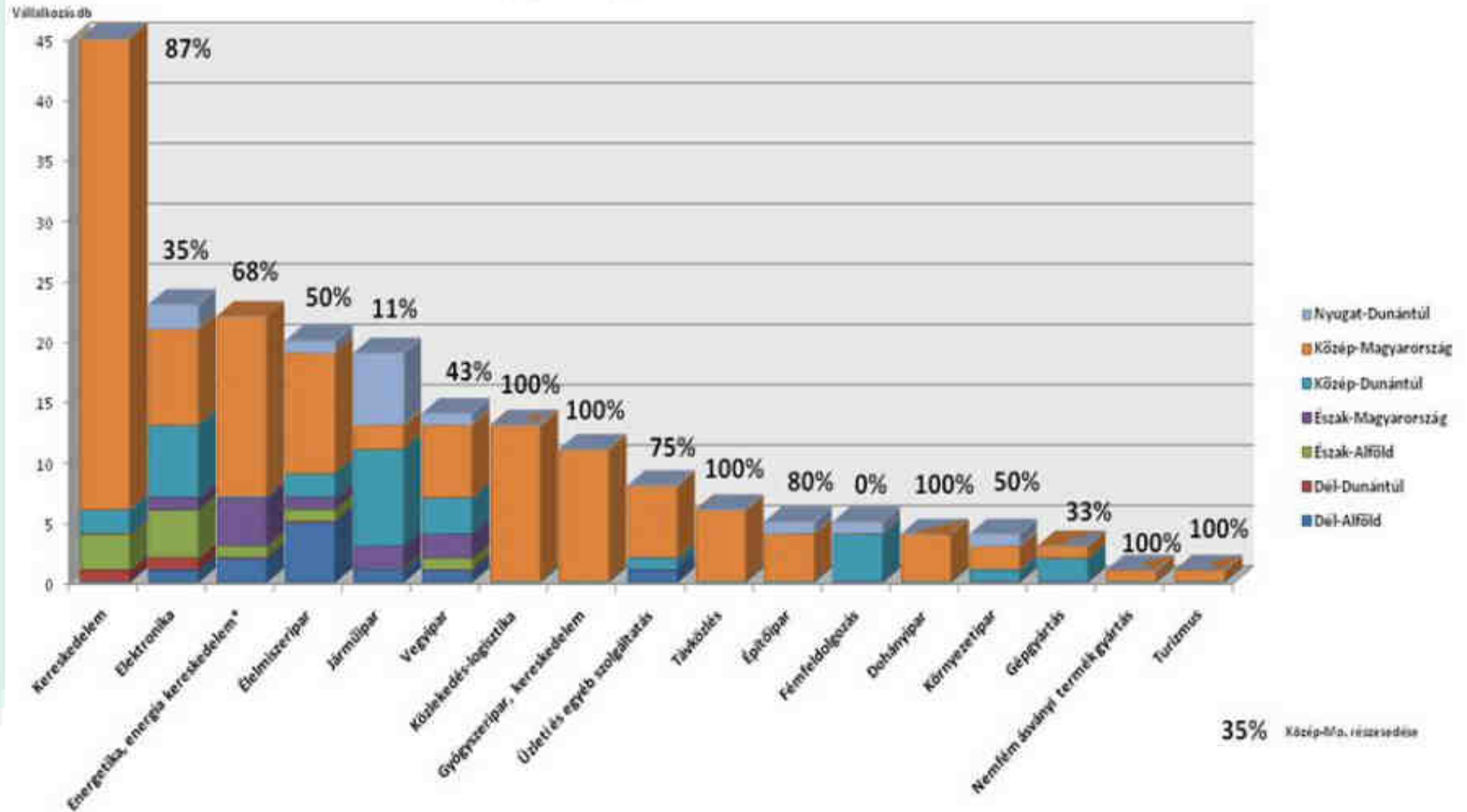

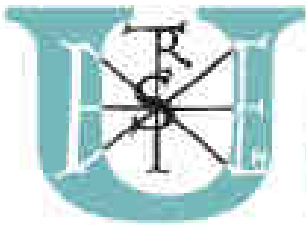
A hazai vidékgazdaság állapota

- Centrumok erőforrás-elszívása folyamatosan nő
- Gazdasági-társadalmi erózió erősödése
- A helyi közösségek sorra elveszítették szolgáltató és közösségmegtartó intézményeik többségét
- Közlekedési infrastruktúrája leépült
- A környezethez alkalmazkodó mezőgazdálkodása, a hagyományokra épülő élelmiszer-termelése már csak nyomokban található meg
- A forrásmegkötő képessége gyakorlatilag megszűnt
- A perifériák kézzel fogható elszegényedése
- A magyar vidéki társadalom, élelmezési, víz- és energiaellátási, foglalkoztatási, szociális kiszolgáltatottsága egyre súlyosabb
- A vidéki élet a magyar közgondolkodásban mára egyenlő lett a hátrányos helyzettel

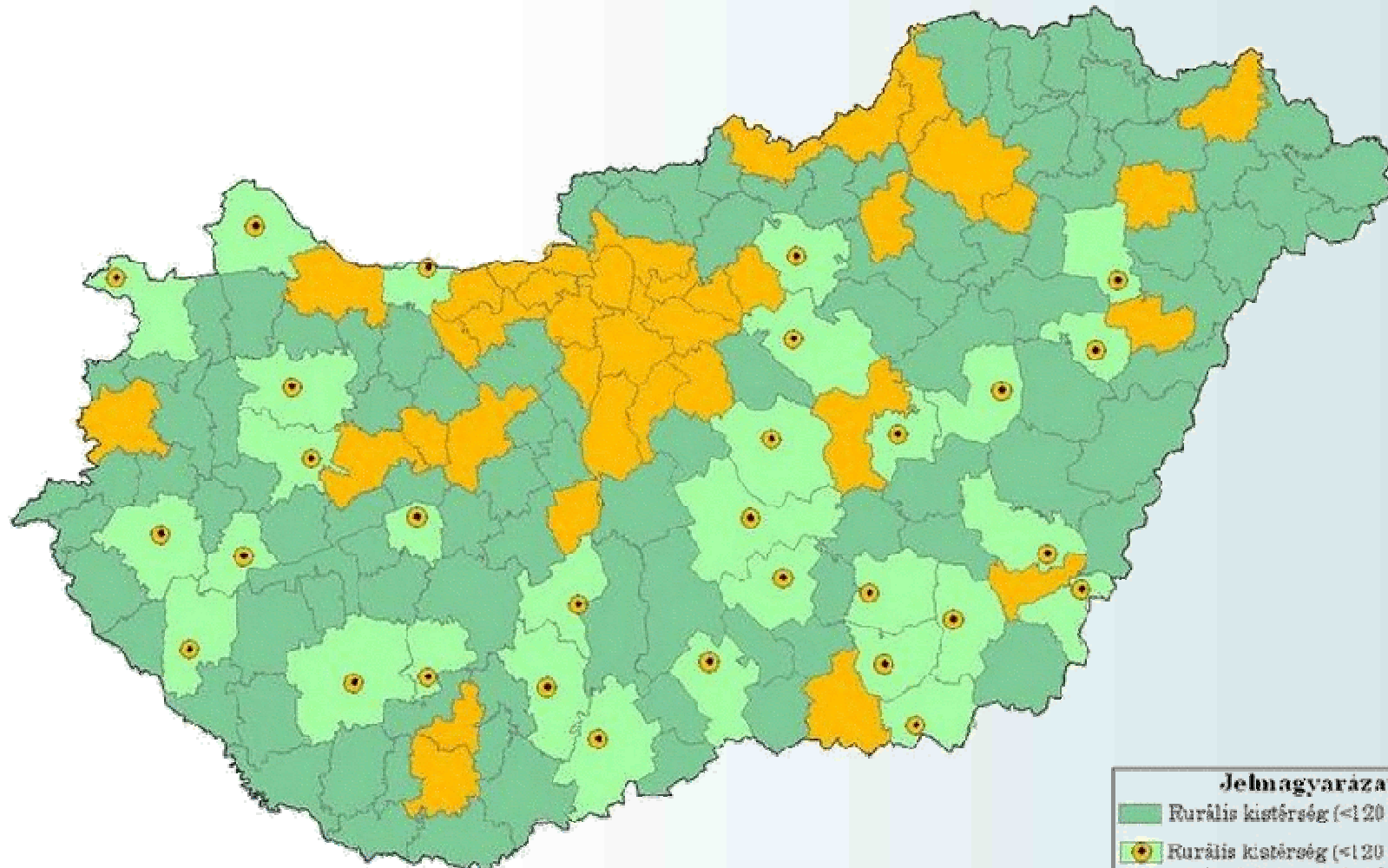

A TOP 200 vállalat ágazati és területi megoszlása

Vidéki (rurális) és városias (urbánus) térségek

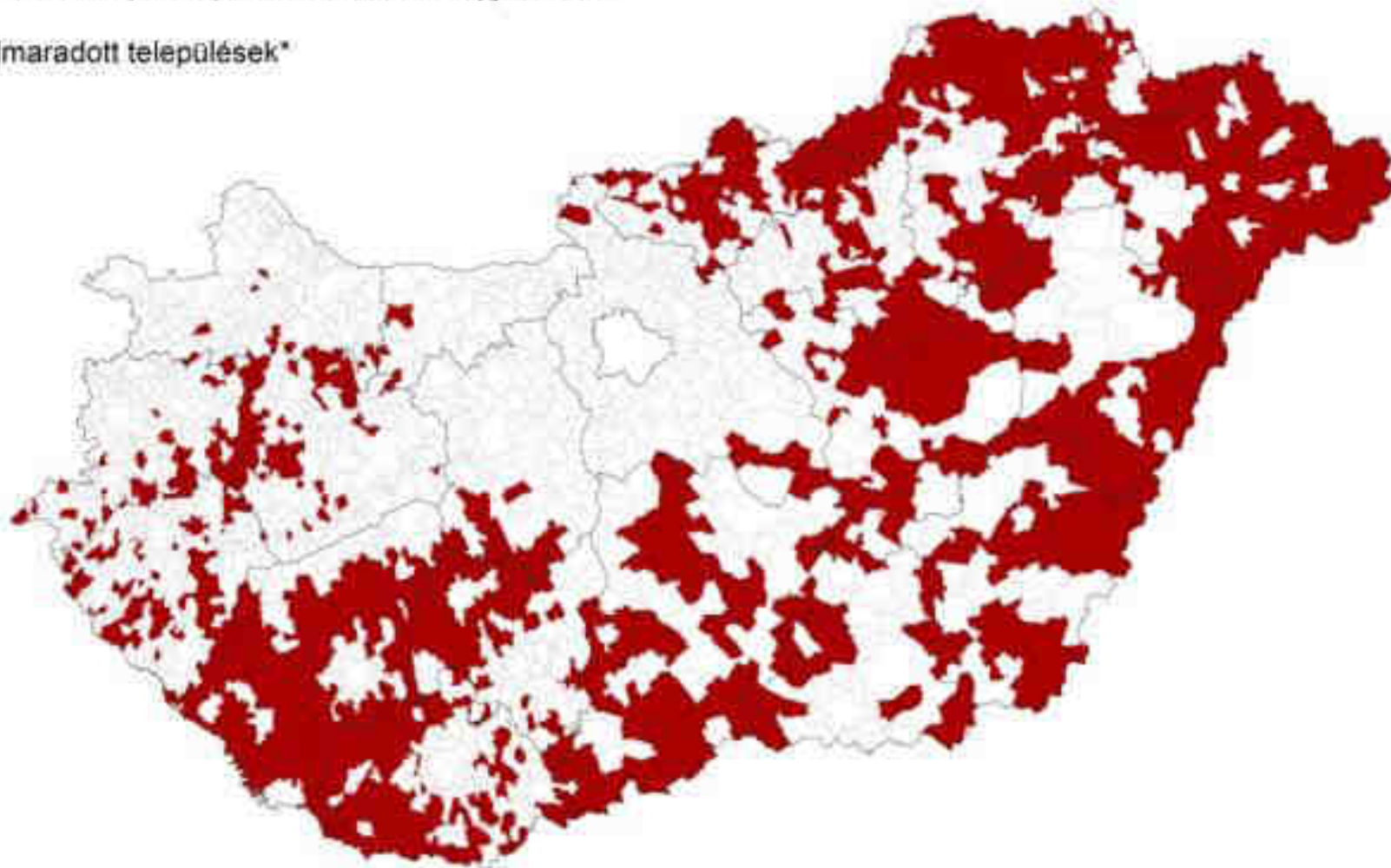
Jelmagyarázat

- Rurális kistérség ($< 120 \text{ f\o{o}/\text{km}^2}$)
- Rurális kistérség ($< 120 \text{ f\o{o}/\text{km}^2}$)
urbánus központtal (min. 20 ezer fő)
- Urbánus kistérség ($> 120 \text{ f\o{o}/\text{km}^2}$)

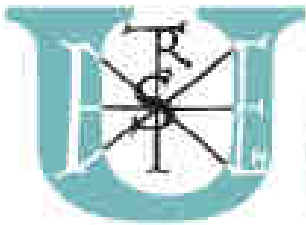

A települések társadalmi, gazdasági és infrastrukturális fejlettsége
a 67/2007. (VI.28.) OGY-határozat alapján, 2010

Elmaradott települések*

*A komplex mutató számtani átlaga alatt lévő települések.

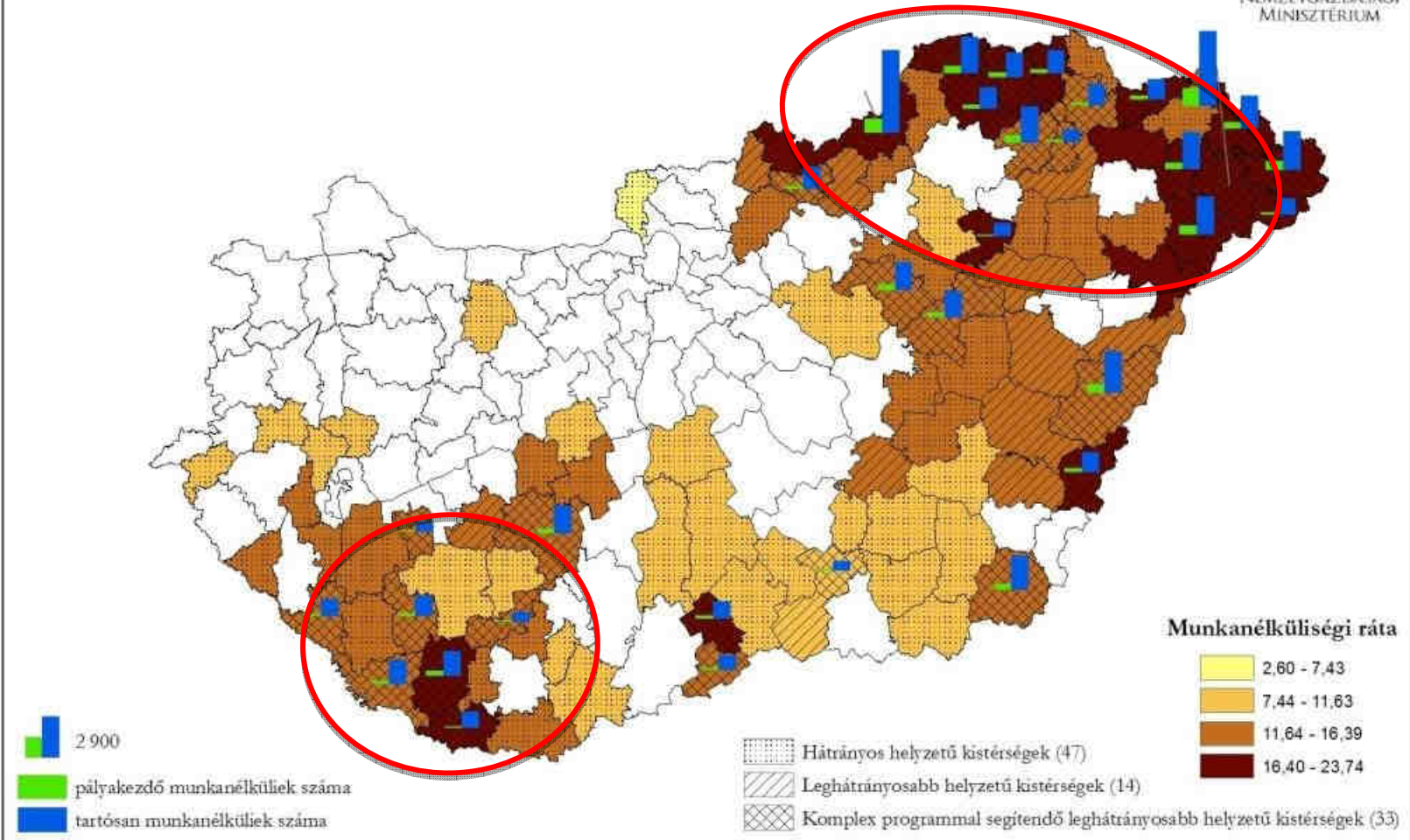

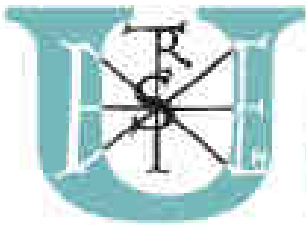
A hátrányos helyzetű kistérségek munkanélküliségi mutatói 2010-ben

Készítette a Területfejlesztési Tervezési Főosztály

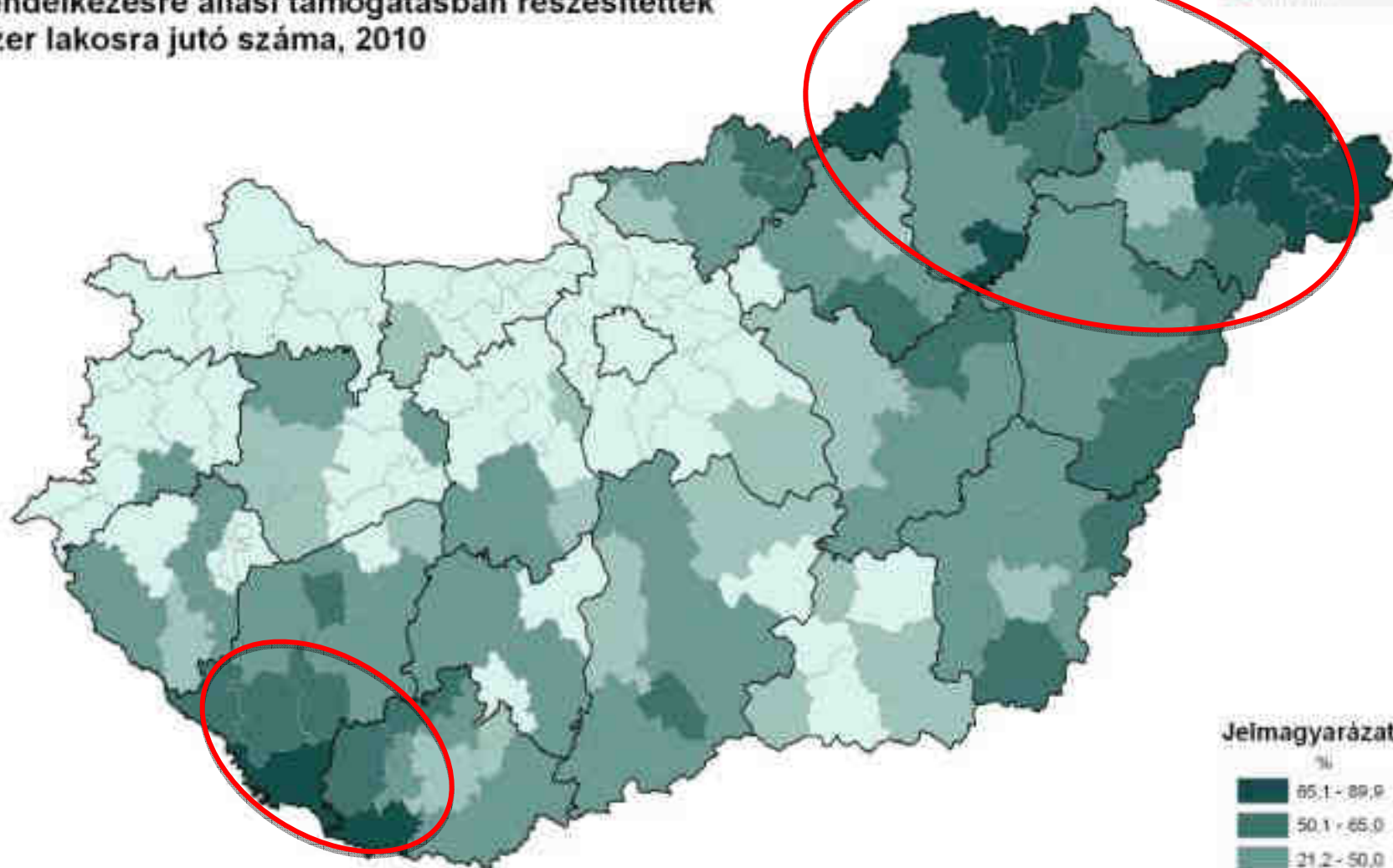

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

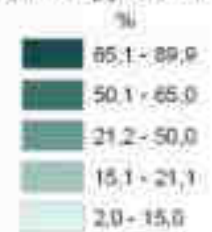

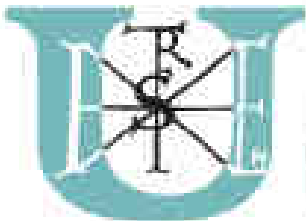

Rendszeres szociális segélyben részesítettek és
rendelkezésre állási támogatásban részesítettek
ezer lakosra jutó száma, 2010

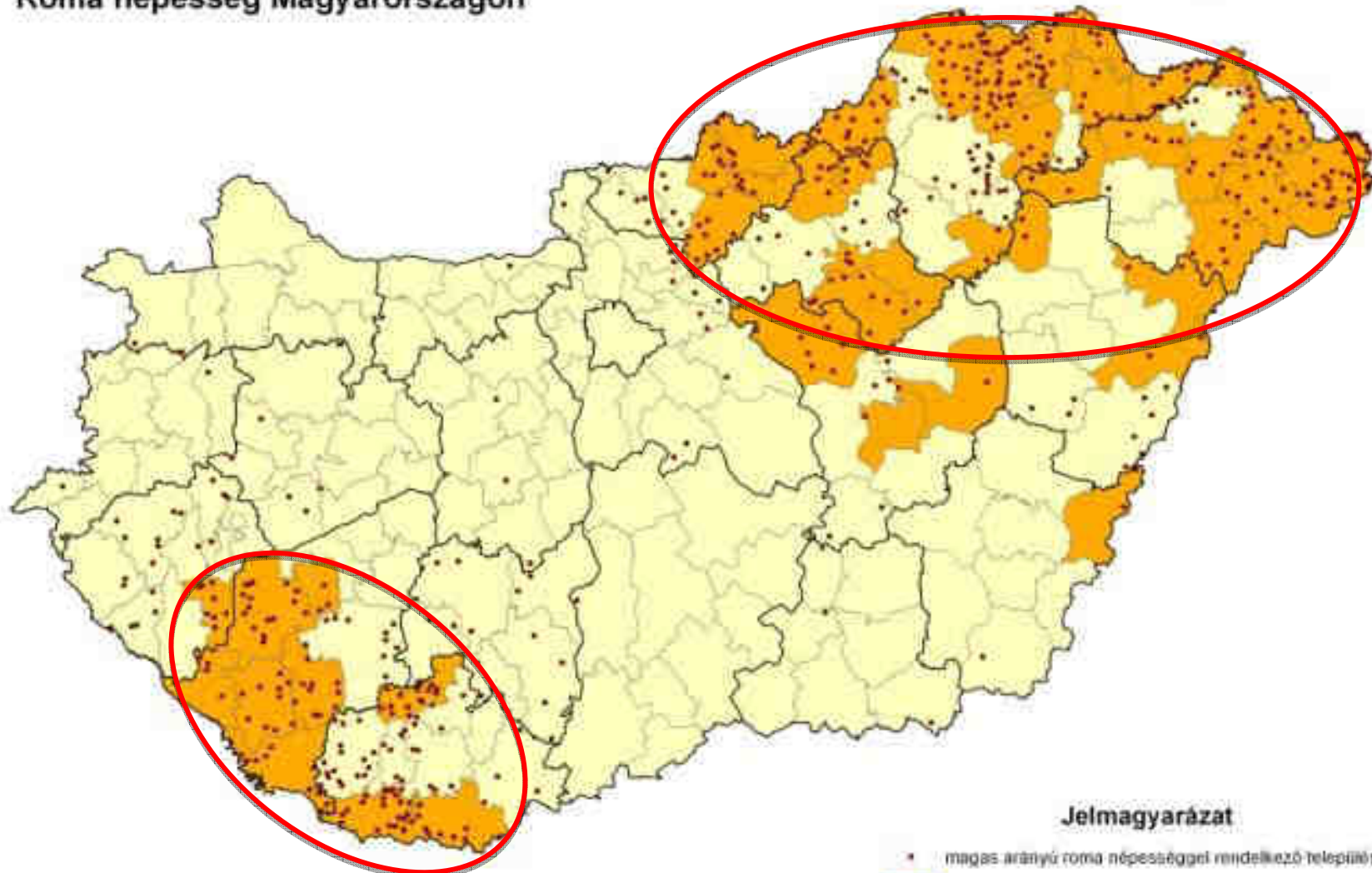

Jelmagyarázat

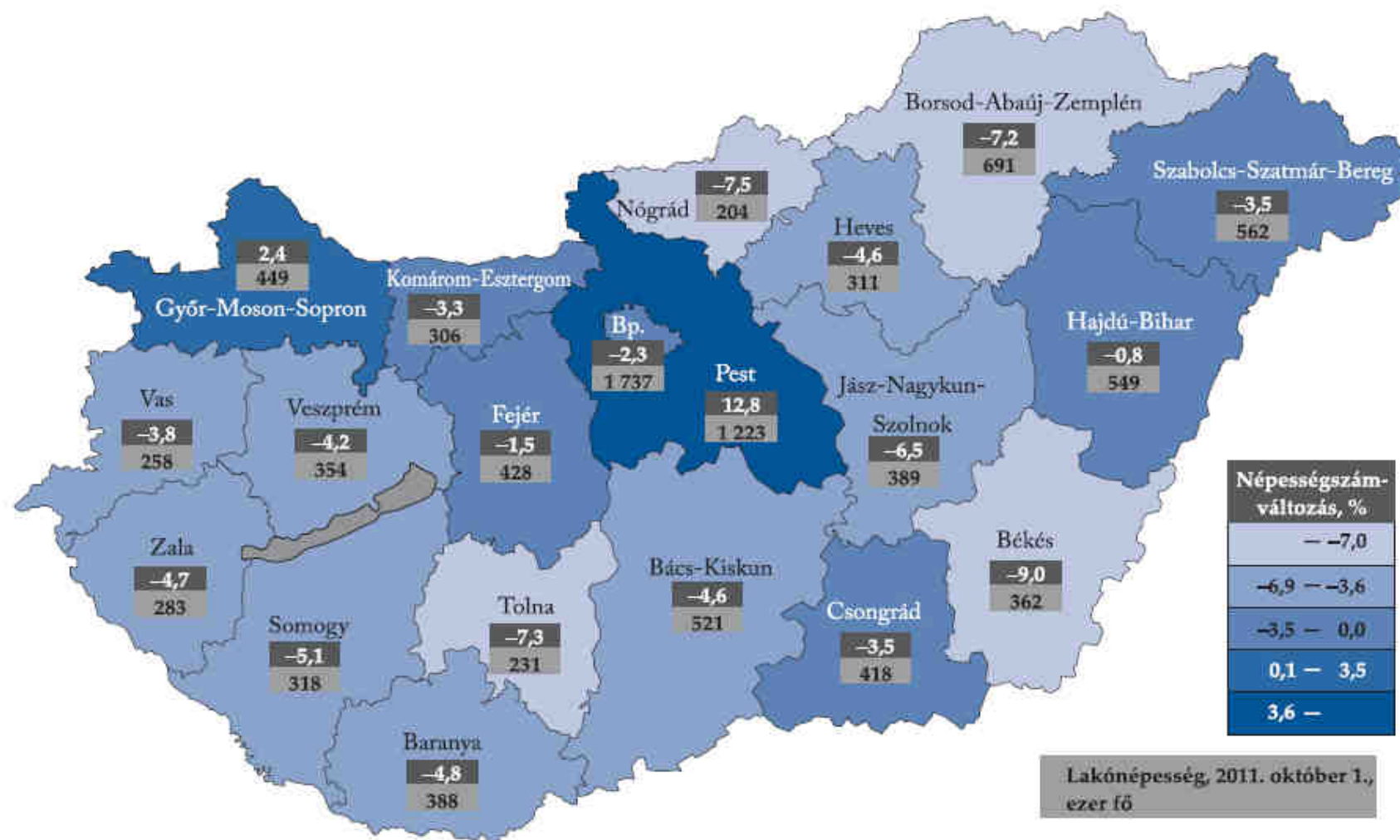

Roma népesség Magyarországon

Jelmagyarázat

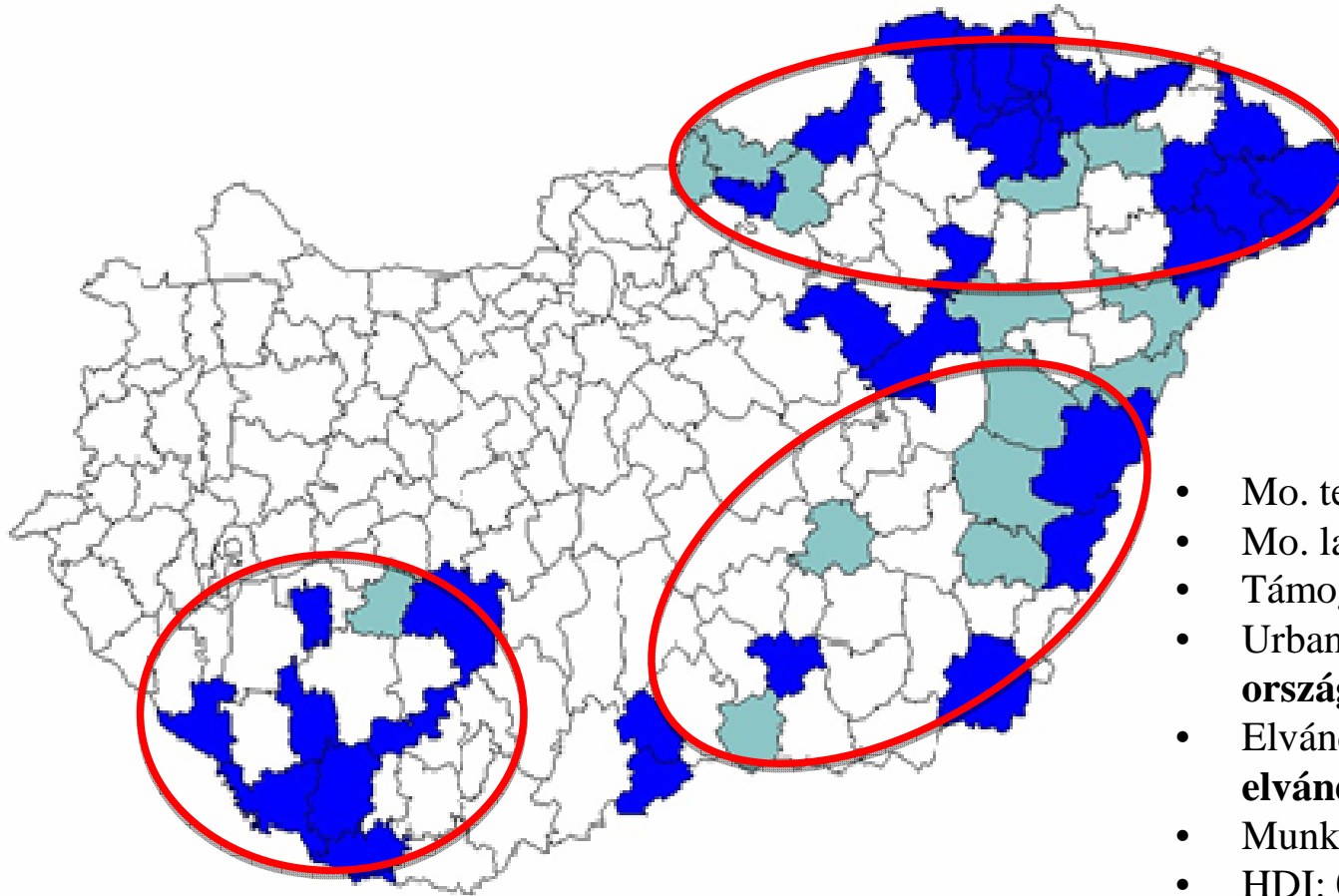
- magas arányú roma népességgel rendelkező települések
- magas arányú roma népességgel rendelkező kistérségek

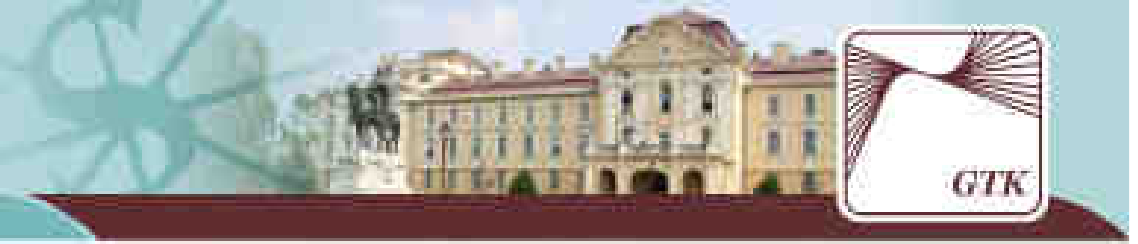
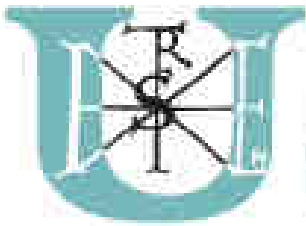
⁰ A részletes feldolgozás előtti információk alapján.

A hazai leghátrányosabb helyzetű és komplex programmal segített hátrányos helyzetű kistérségek megoszlása

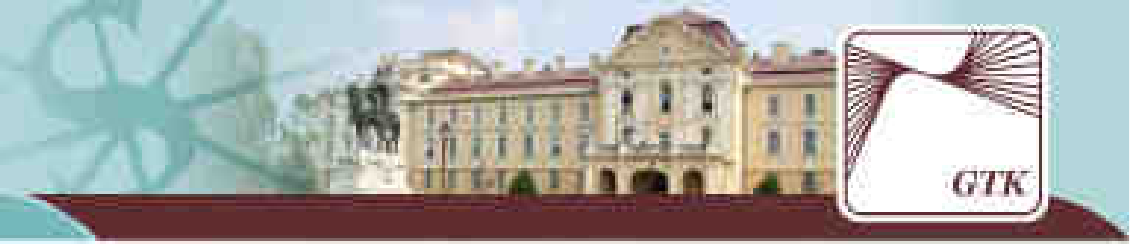
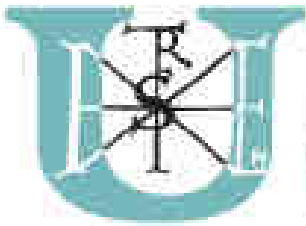

- Mo. területének kb. **32,5%-a**
- Mo. lakosságának kb. **27%-a**
- Támogatások (ÚMFT) **7,78%-a**
- Urbanizációs index: **43 kistérség az országos átlag alatt**
- Elvándorlás, migráció: **45 kistérség elvándorlás**
- Munkanélküliségi ráta: **kb. 25%**
- HDI: **0,11-0,51**
- Cigányság aránya: **12-40%**
(mikrocenzus-bebecslések, 2005)

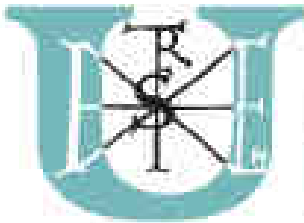
A területi különbségek mélyülésének várható eredményei

- Elvándorlás, idősödő társadalom, elnéptelenedés
- Képzettségi szint rohamos csökkenése
- Infrastrukturális leépülés, elérhetőség csökkenése
- Természeti környezet romlása
- A vidék kulturális öröksége elvesztése

Megoldás lehetséges irányai

- A leszakadás gazdasági, társadalmi tényezőinek új alapokon történő vizsgálata, elemzése.
- A lokális fejlesztési irányok újraértelmezése.
- Endogén források lehetőségeinek stratégiai tervezésbe történő bevonása.
- Speciális képzési irányok kidolgozása.
- Mentálhigiénés fejlesztési központok létrehozása.
- Keresletorientált gazdaságfejlesztési stratégia kidolgozása.
- Célzott beruházások, fokozott állami szerepvállalás.
- EU-források speciális allokációja.

SZENT ISTVÁN
EGYETEM

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Dr. Káposzta József

Szent István Egyetem
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet
2100 Gödöllő, Páter Károly u. 1.
Tel: +3628/522-000/2063
Fax: +3628/410-802
E-mail: kaposzta.jozsef@gtk.szie.hu
Web: www.rgvi.gtk.szie.hu